

На основі всього вище сказаного, можемо стверджувати, що Інтернет здійснює особливу місію – сприяння комунікації між людьми 3-го віку безпосередньо та з іншими віковими групами загалом. Пошук інформації, висвітлення її в Інтернеті, ведення розмов через форум та чат з політиками, результати дискусій та опитувань відразу публікуються в Інтернеті. Не дивлячись на гарний політичний та суспільний резонанс, вагомість таких проектів все ж не слід переоцінювати. Справжній їх успіх полягає в навчальному здобутку учасників проектів, а не в їх безпосередньому впливі на політику.

У наш час існує ціла низка передумов залучення представників старших вікових груп до Інтернет-спільнот. Всесвітня мережа надає широкі можливості для підвищення соціальної активності, професійної ресоціалізації, освіти та багатьох інших видів діяльності, які можуть не лише сприяти покращенню соціального самопочуття людей поважного віку, але й принести користь суспільству, позитивно вплинути на функціонування економіки, політики, родини та інших соціальних інститутів. У зв'язку з цим варто звернути увагу на необхідність розробки в нашій країні спеціалізованих освітніх програм, спрямованих на створення умов для інтеграції українців похилого віку в Інтернет-спільноту.

Література

1. Demunter C. Die digitale Kluft in Europa. Statistik kurz gefasst, 38/2005, Eurostat.
2. Pilos, Spyridon (2001). Bildung in den Regionen der Europäischen Union, Luxemburg: Eurostat.
3. Semberova, Jana. Opportunities and perspectives of lifelong learning in older age. In: „A bulletin of the European cooperation project e-Learning in Later life. – e-LiLL 2006-2008” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 20.06.2009: <http://www.elill.net/?bulletin.en> – Загол. з екрану. – Мова англ.
4. Stadelhofer, Carmen; Marquard, Markus: „Seniorinnen und Online-Medien“. In: „Medien und Erziehung“, Zeitschrift für Medien Padagogik, Jg. Nr. 4, August 2004.

Надійшла до редколегії 30.09.2009

УДК 374.32

Стельмашук О.

СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ: ПРОФЕСІОГРАМА, КВАЛІФІКАЦІЇ, КОМПЕТЕНЦІЇ

У статті розкрито систему підготовки вчителя у Великій Британії. Зроблено аналіз циркулярів і основних положень Британської освіти, які є базовими документами освітніх стандартів країни. Розкрито професіограму, кваліфікації та компетенції молодого фахівця-педагога, якими він повинен володіти на початок вступу в педагогічну діяльність. Ключові слова: кваліфікації, компетенції, освіта, циркуляр, професійні стандарти, професіограма, кваліфікований вчитель.

***Стельмашук А. Система підготовки майбутнього учителя в Великобританії: професіограма, кваліфікації, компетенції.** В статті розкрито систему підготовки учителя в Великобританії. Сделан анализ циркуляров и основных положений Британского образования, которое являются базовыми документами образовательных стандартов страны. Раскрыта професіограмма, кваліфікації и компетенції молодого специалиста-педагога, которыми он должен владеть начиная свою педагогическую деятельность. Ключевые слова: кваліфікації, компетенції, образование, циркуляр, профессиональные стандарты, професіограма, кваліфіцированный учитель.*

***Stelmashuk A. System preparations of future teacher in Great Britain: description of profession, qualifications, competence.** The article investigates the process of preparation of teachers in Great Britain. The analysis of the main circulars and standards of British education, have been given. It is disclosed the description of profession, qualifications and competences of the young teacher that he has to require in the future activity. Keywords: qualifications, competence, education, circular, professional standards, description of profession, skilled teacher.*

Особливості становлення майбутнього вчителя у Великобританії можуть бути розкриті за умови розуміння системи його професійної підготовки і процесу формування кваліфікацій та компетенцій, які у Великобританії мають свою історію, свої витoki розвитку. Ретельний аналіз британської системи педагогічної освіти засвідчив, що вона базується на таких принципах:

1. Постійне оновлення професійних знань учителів;

2. Надання вчителю можливостей для всебічного вдосконалення;
3. Озброєння його науковими методами відбору необхідної інформації [8, с. 12].

Складний історичний розвиток і становлення закладів педагогічної освіти спричинив появу ступеневої структури підготовки педагогів, що складалася з трьох етапів: I – базова вища освіта (Individual education); II – педагогічно-професійна підготовка; III – підвищення кваліфікації вчителів [3, с. 97]. Реформа педагогічної освіти у Великій Британії розпочалася наприкінці 80-х років, коли Міністерство освіти і науки Великої Британії видало циркуляри: «Умови здобуття вищої освіти» та «Базова підготовка вчителя: затвердження програм», які вважаються початком сучасної освіти Великобританії [3, с. 98]. Унаслідок змін уперше в історії розвитку педагогічної освіти в Англії було подано кваліфікаційну характеристику випускника вищого педагогічного навчального закладу з приведенням освіти до університетського рівня і впровадженням академічних педагогічних ступенів та здійснено орієнтацію на підготовку вчителя широкого профілю. Таким чином, на початку 90-х років у Великій Британії склалася нова структура закладів, які здійснювали підготовку педагогічних кадрів, а саме: 1) чотирирічні інститути і коледжі вищої освіти (Institutes and Colleges of Higher Education); 2) однорічні Інститути педагогіки при університетах (Institutes of Education of Universities), 3) дворічні факультети педагогіки при політехнічних інститутах (Polytechnic Departments of Education); 4) чотирирічні школи сценічного мистецтва (Central Schools of Speech and Drama) 5) дворічні технічні коледжі (Colleges of Education Technical) [3, с. 101]. Вищу освіту в країні забезпечують університети, педагогічні коледжі й політехнічні інститути, а вчителів початкової та середньої школи готують трирічні педагогічні коледжі. Підготовка вчителя старших класів здійснюється в університетах або у вищих педагогічних коледжах (педагогічні інститути, педагогічні коледжі). Більшість педагогічних кадрів масових шкіл має лише середню освіту та професійну підготовку.

Значна кількість абітурієнтів у Великій Британії обирає курси навчання, щоб здобути першу кваліфікацію („undergraduate degree”), яка триває 3–4 роки, за винятком ветеринарної медицини (5–6 років). Найпоширеніші кваліфікації в Об’єднаному Королівстві є такі: бакалаври – мистецтв (BA = Bachelor of Art), наук (BSc = Bachelor of Science), освіти (Bed = Bachelor of Education), інженерії (BEng = Bachelor of Engineering), права (LLB = Bachelor of Law), медицини (MB = Bachelor of Medicine). Диплом бакалавра може бути трьох видів залежно від кількості поглиблено вивчених і складених дисциплін: 1) Honors Degree – 1 дисципліна; 2) Joint Honors Degree – 2 дисципліни; 3) Combined Honors Degree – 3 і більше дисциплін.

Після отримання диплома першого рівня навчання студент має право продовжити вчитися для отримання вищої кваліфікації (postgraduate degree), яка називається „магістр”. У Великобританії існують такі види кваліфікації магістрів: магістр освіти (MEd = Master of Education), магістр мистецтв (MA = Master of Arts), наук (MSc = Master of Science), бізнесу та управління (MBA = Master of Business Administration), права (LLM = Master of Law) [5, с. 9].

Навчальний рік у Британських університетах поділений на три частини (семестри). В останні роки простежується тенденція до скорочення навчальних годин, щоб надати студентам можливість підготуватися до складання поточних іспитів. Усі вищі навчальні заклади є автономними у встановленні методів контролю знань студентів. Перевага надається підсумковим екзаменам та поточному контролю, результати якого враховують при переході на наступний курс або рівень. Закінчуючи перший курс, студент отримує такі оцінки: найвищу (Class 1), дуже добре (Class 2, Division 1) з правом продовження навчання на другому циклі, непогану (Class 2, Division 2 чи „two-two”), найнижчу (Class 3). Для того, щоб перейти з першого рівня на другий (магістерський), потрібно отримати диплом бакалавра з відзнакою і підтвердити добрі знання з предмета спеціалізації. На другий рівень, як виняток, зараховують осіб без диплома за умови наявності чималого досвіду з фаху [4, с. 56].

Таким чином, підготовка фахівців, у тому числі вчителів, у Великій Британії є багатоступеневим довготривалим процесом. З самого вступу у вищий навчальний заклад у майбутнього вчителя виховують такі риси, як активність, ініціативність, навчають розуміти суть поставленої перед ним проблеми і вміння її вирішувати за допомогою здобутих знань та вмінь. Досягнення цілей освіти нерозривно пов’язане з підготовкою вчителів нового тисячоліття, а

отже, з удосконаленням і розвитком систем педагогічної освіти.

Шкільні вчителі – це одна з найбільш масових професійних груп інтелігенції. В освітній системі вони мають статус державного службовця. Володіючи таким статусом, учитель має право на державне, пенсійне та страхове забезпечення. Учитель покликаний бути професійною, високоморальною особистістю, компетентним та політично лояльним [3, с. 22]. Проведена реформа освіти у Великобританії змінила вимоги до вчителя та його професійної підготовки. У відомій Білій Книзі (1985 р.), яка наприкінці ХХ ст. стала важливим орієнтиром для майбутніх педагогів та робітників, накреслені перспективи розвитку системи освіти на найближчі роки та подані завдання підвищення якості навчання англійських школярів [6, с. 3]. У спеціальному розділі Білої Книги, присвяченому вчителю, поставлено завдання, які потрібно вирішити:

- вчителі та директори шкіл повинні слідкувати за новими дослідженнями в галузі педагогічної майстерності;
- потрібно створити всі умови для обміну передовим педагогічним досвідом;
- підвищити статус професії вчителя, зробити її привабливою для англійської молоді;
- розробити нові стандарти до програм підготовки вчителів для початкових і середніх шкіл;
- забезпечити новому вчителю протягом цілого року психолого-педагогічну підтримку і допомогу;
- для підвищення якості освіти вчителів усебічно сприяти застосуванню новітніх педагогічних технологій на всіх рівнях;
- ввести нову посаду для висококваліфікованих вчителів – учитель-майстер (Advanced Skills Teacher) [1, с. 96-97].

Протягом останніх десятиліть педагоги та вчені зі всього світу плідно розробляли та впроваджували педагогічні стандарти майстерності вчителів, визначали компетенції і компетентності, встановлювали стандарти щодо ефективності та майстерності викладання. Над цією проблемою працювали і такі державні установи провідних країн: Національний відділ професійних педагогічних стандартів США, Міністерство освіти Австралії, Організація економічного розвитку та співробітництва, Міністерства освіти і кваліфікацій Великої Британії та інші. [2, с. 225]. За результатами цієї роботи уряд Об'єднаного Королівства запровадив нові вимоги, згідно з якими потрібно було здійснювати контроль, оцінювання та підтримку молодих кваліфікованих учителів. У 1999 році ці вимоги було обґрунтовано в Циркулярі № 5/99 Міністерства освіти і працевлаштування, де міністр освіти країни затвердив «Стандарти вступу в педагогічну діяльність». «Стандарти вступу в педагогічну діяльність» складаються з трьох розділів: 1) Методика викладання, планування навчально-виховного процесу та класне керівництво; 2) Моніторинг, оцінювання діяльності учнів у процесі навчання, вміння вести шкільну документацію, дотримувати правил звітності, відповідальність за освітній процес; 3) Інші професійні вимоги [2, с. 226; 7].

У Циркулярі розміщено перелік професійних стандартів (кваліфікацій та компетенцій), якими повинен володіти молодий фахівець на початок вступу в педагогічну діяльність:

- кваліфікований педагог повинен уміти планувати навчальний процес, правильно визначати цілі та завдання процесу, щоб кожен учень, незважаючи на деякі розбіжності та індивідуальні особливості, зміг би розкрити власний творчий потенціал і досягти значних результатів у навчанні;
- учитель повинен контролювати процес удосконалення знань та умінь учнів;
- слідкувати та забезпечити поведінку учнів під час занять згідно із статутом школи;
- регулярно інформувати батьків про перебіг та результати навчання їхніх дітей, про заплановані заходи щодо їх подальшого розвитку та встановити з ними тісний зв'язок;
- фахівець повинен залучати допоміжний персонал та співробітників навчального закладу щодо планування й управління освітнім процесом;
- учитель має вдосконалювати свій професійний розвиток, відстежувати нові наукові дослідження щодо предмета своєї спеціалізації та педагогічної науки зокрема [2, с. 227].

Пізніше було видано циркуляри, які присвячено проблемам підготовки вчителя. У них розроблено нові вимоги, що відповідали навчальним програмам університетів. У нових навчальних планах передбачено освоїти „загальне ядро” знань і навичок, якими повинен володіти вчитель та вміти застосовувати їх стосовно основних предметів у школі: математиці, природознавстві, технології. Ці плани використовують для створення навчальних програм у школах, вони є базою для самостійної роботи викладача та розвитку його творчого потенціалу.

Статус кваліфікованого вчителя має певні вимоги. Молоді спеціалісти отримують його після успішного закінчення базової педагогічної освіти в акредитованому ВНЗ чи здобувши ступінь бакалавра (Bachelor of Arts, або Bachelor of Science) в університетах Великобританії.

Один з циркулярів відображає вимоги і стандарти кваліфікованого вчителя та стандарти навчальних дисциплін. Циркуляр умовно поділяють на такі підрозділи: 1) Знання і розуміння; 2) Планування, викладання та класне керівництво; 3) Діагностика, контроль, відповідальність, реєстрація, оцінка; 4) Інші професійні вимоги [1, с. 97]. Проаналізуємо кожен пункт документа докладніше. Згідно з першим підрозділом англійський кваліфікований учитель повинен:

–бути абсолютно компетентним у галузі свого предмета, та володіти глибокими знаннями в суміжних науках;

–розуміти принципи розробки навчальних планів;

–знати дисципліни, що вивчаються в тому чи іншому типі школи на високому рівні (A-level);

–спостерігати за всіма змінами та інноваціями в педагогічній теорії і практиці та за розвитком і реформуванням системи освіти;

– знати типові помилки учнів зі свого предмета;

– уміти прийняти до уваги результати інспекторських перевірок для підвищення свого професійного рівня;

– володіти значними знаннями з інформаційних технологій;

– розуміти, як розумовий, фізичний та соціальний розвиток дітей впливає на їхню навчальну діяльність;

–знати шкільну гігієну і техніку безпеки;

–уміти планувати уроки, щоб уникнути нещасних випадків і конфліктів [1, с. 99].

Такі складові, як професійна інтуїція, досвід вирішення конфліктних ситуацій у дитячому колективі, покликання бути педагогом, є необхідними характеристиками кваліфікованого вчителя. У вищезазначеному передбачено кропітку роботу з вдосконалення вмінь та навичок як педагога в цілому, так і вчителя дизайну і технології зокрема.

Другий підрозділ стандартів циркуляра, висвітлює вимоги щодо знань і умінь педагога:

–цілі і завдання педагогічного процесу повинні бути чіткими, відповідними рівню розвитку та інтересам дітей;

–учитель повинен уміти розробляти цілі серії або цикли уроків;

–володіти технологіями діагностики класу, вміти розділити учнів на групи за критеріями успішності (талановиті діти, діти середнього рівня розвитку, діти, що потребують особливого підходу);

–уміти застосовувати форми впливу на учнів для досягнення педагогічних цілей;

–організовувати завдання для групової та індивідуальної роботи в класі та за його межами;

–стимулювати пізнавальну діяльність учнів та самовиховання за межами школи;

–підтримувати робочу та дружню атмосферу в класі;

–забезпечити ефективність роботи цілого класу за умови досягнення всіх поставлених завдань та вміння максимально ефективно використати навчальний час;

–надавати учням можливість свідомо розуміти критерії оцінювання їх знань і поведінки [1, с. 100].

При плануванні та організації навчально-виховного процесу педагог повинен урахувати завдання особистого духовного, культурного та соціального розвитку учнів. Цей критерій є фундаментом навчального процесу в школі Об'єднаного королівства.

У третьому підрозділі циркуляра є такі вимоги:

- використовувати різні методи контролю знань та вмій;
- добре володіти технологією педагогічної оцінки, уміти планувати і організувати роботу в класі;
- виявляти в навчальній діяльності учнів сильні та слабкі сторони для цілеспрямованого втручання у процес навчання;
- систематично перевіряти домашню та класну роботу учнів;
- перевіряти розуміння учнями навчального матеріалу.

Здійснюючи систематичний контроль знань, умінь та навичок, британський педагог бере до уваги цілі і часові рамки уроку, під час якого він стимулює учнів та заохочує їх до активної роботи. Він не тільки помічає помилки, але й тактовно їх виправляє, допомагаючи, таким чином, дітям долати труднощі у навчанні [6, с. 88].

Крім цього, педагог повинен розуміти, яким чином вивчення учнями предмету, який він викладає, впливає на дитячий розвиток, на розвиток психіки, інтелекту, моралі, а також на емоційний та фізичний розвиток дітей. Це є базовий принцип теорії розвиваючого навчання в школі Великобританії. Основна ціль якого – усебічний розвиток особистості дитини, створення оптимальних умов для розвитку талантів та здібностей дитини, здійснення її мрій та сподівань.

Для того, щоб пройти атестацію та отримати статус кваліфікованого вчителя (QTS), студент повинен показати такі практичні навички:

- 1) уміти забезпечити ефективне управління цілим класом, групи учнів або одного учня;
- 2) створювати в навчально-виховному процесі приємну атмосферу, яка сприятиме мотивації дітей до навчання;
- 3) здійснювати контроль за процесом і результатами навчання;
- 4) використовувати спонукальні методи навчання, що підтримують темп роботи учнів на належному рівні [7, с. 13].

Учитель повинен уміти працювати з батьками та мати досвід такої роботи. Постійна взаємодія з сім'єю дитини допомагає ефективно досягати поставлених педагогічних цілей та покращити систему спілкування «учитель-сім'я». Педагог повинен знати заклади позашкільної освіти, які займаються вихованням та духовним розвитком дітей, їхню роль та функції.

Отже, для того, щоб провести комплексний аналіз отриманої кваліфікації та компетенцій майбутнього, у Великобританії існує група стандартів професійної освіти. Вона побудована таким чином, щоб підійти до оцінювання особистості майбутнього педагога всебічно і цілісно. Виходячи з цього, компетенції вчителя містять:

- володіння різними комунікативними технологіями та вміння використовувати їх на заняттях;
- проведення різнотипних занять, що забезпечує різноманіття у виборі форм роботи;
- підбір інформації та компетентне використання спеціальної термінології;
- виділення ключових моментів уроку та досягнення запланованих результатів;
- уміння вибирати підручники та методичні рекомендації, які дають змогу педагогу досягти поставленої мети;
- надавання учням можливості самостійно вдосконалювати свої знання з предмета: у класі, удома, у бібліотеці за допомогою комп'ютера;
- критичне ставлення до своєї педагогічної діяльності для підвищення ефективності праці;
- підвищення свого освітнього рівня;
- високий рівень духовності, тактовність та повагу до учнів [1, с. 101].

Під час процедури оцінки і контролю кваліфікацій і компетенцій молоді вчителі повинні продемонструвати такі знання:

- професійні обов'язки вчителя, умови праці та її оплату;
- «Закон про приналежність до певної расової групи 1976 р.», «Закон про расову дискримінацію 1970 р.» та параграфів 7 і 8 «Закон про безпеку життєдіяльності та охорони праці на роботі 1974 р.»
- роль служби освіти у захисті дітей від фізичних та моральних образ (Циркуляр 10/95

Міністерства охорони здоров'я та внутрішніх справ);

- обмеження діяльності учнів на базі вимог про дисципліну (Закон про освіту 1997 р.)
- уміння користуватись за застосовувати технічні засоби навчання;
- володіння світовою мережею Інтернет, та розуміння правильного використання отриманої інформації [1, с. 102; 6].

Таким чином, система підготовки, професіограма, кваліфікації та компетенції англійського вчителя відображають знання, уміння, навички та здібності, володіння якими вимагає англійська школа.

Література

1. Андреева Г. А. Инновационные процессы в содержании педагогического образования в Англии / Андреева Г. А. // Педагогика. – 2003. – №6. – С. 97-102.
2. Авшенюк Н. М. Професійне становлення молодого вчителя у Великій Британії: історія, досвід, стандарти / Авшенюк Н. М. // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2003. – №2. – С. 220-228.
3. Базуріна В. М. Професійна підготовка майбутніх учителів іноземних мов у Великій Британії: дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / Базуріна В. М. / Житомирський держ. ун-т ім. Івана Франка. – Житомир, 2006. – 235 с.
4. Джурицкий А. Н. Зарубежная школа: современное состояние и тенденции развития: Уч. пос. для студ. пед. ин-тов / Джурицкий А. Н. – М.: Просвещение, 1993. – 192 с.
5. Джурицкий А. Н. Сравнительная педагогика: Уч. пос. / Джурицкий А. Н. – М., 1998. – 176 с.
6. Корсак К. Великобритания: система освіти й підготовки наукових кадрів / Корсак К., Ткаченко Ю. // Науковий світ. – 1999. – № 4. – С. 8-11.
7. Яцишин Н. П. Професійно-педагогічна підготовка вчителів у Великій Британії (90-і роки ХХ століття): Дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.01 / Яцишин Н. П. / Волинський держ. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 1998. – 216 л.
8. DfEE. Teaching: High Status High Standards. Requirements for Courses of Initial Teaching Training // DfEE Circular. L, 1998, №4. – P.13.

Надійшла до редколегії 26.09.2009

УДК 372.881.1

Терещук Д. Г.

МОДЕЛЮВАННЯ МОВЛЕННЄВИХ СИМУЛЯЦІЙ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ ІНШОМОВНОГО ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО СПІЛКУВАННЯ

У статті здійснено обґрунтування дидактичного потенціалу симуляційних технологій у формуванні вмінь професійного спілкування іноземною мовою у порівнянні з рольовими іграми. Автором визначено основні принципи моделювання мовленнєвих ситуацій із використанням симуляцій. Ключові слова: професійно орієнтоване спілкування, мовленнєва ситуація, симуляція, рольова гра.

Терещук Д. Г. Моделирование речевых симуляций с целью формирования умений иноязычного профессионально ориентированного общения. В статье обоснован дидактический потенциал симуляционных технологий для формирования умений профессионально ориентированного общения на иностранном языке по сравнению с ролевыми играми. Автором определены основные принципы моделирования речевых ситуаций с использованием симуляций. Ключевые слова: профессионально ориентированное общение, речевая ситуация, симуляция, ролевая игра.

Tereshuk D. G. Modeling vocal simulations with the target of forming of the foreign professional-oriented intercourse. The didactic potential of simulation technologies for the professional foreign communication skills formation has been proven in the article. This has been carried out in comparison with didactic potential of role plays. The author of the article has defined the basic principles of modeling of communicative situations while implementing simulations. Key words: professional communication, communicative situation, simulation, role play.

Проблема формування вмінь іншомовного професійно орієнтованого спілкування посідає одне з провідних місць у методиці навчання іноземних мов, про що свідчить популярність серед методистів такого підрозділу методичної науки як LSP (Language for Specific Purposes – мова для спеціальних цілей), що має свою історію розвитку. Її актуальність забезпечує стрімкий